

REVITALIZACE CENTRA MĚSTA KOPŘIVNICE ¹

Kamil Mrva, Jaroslav Mazanec, Jiří Šafrata

Kopřivnice se letos dočkala důstojné podoby centra města, jejíž autorem je architekt a kopřivnický rodák Kamil Mrva se svým kolektivem. V článku jsou popsány jednotlivé prvky revitalizovaného místa, mezi něž patří tzv. Lašská brána, skleněný výstavní pavilon, socha Emila Zátopka, sjednocené zpevněné plochy, nová zeleň ad. Pozornost je také věnována procesu výroby světle šedého a bílého betonu použitého při výstavbě.

REVITALISATION OF KOPŘIVNICE TOWN CENTRE

This year Kopřivnice has received a worthy design of the city centre, designed by architect and Kopřivnice native Kamil Mrva and his team. The article describes in detail the individual elements of the revitalized place, including the so-called Lašská Gate, the glass pavilion, the statue of Emil Zátopek, unified paved areas, new greenery, etc. Attention is also paid to the production process of the light grey and white concrete used in the construction.

Kopřivnice je město v Moravskoslezském kraji, nachází se 10 km východně od Nového Jičína a 28 km jižně od Ostravy na potoce Kopřivnička. Žije zde přibližně 22 tisíc obyvatel, mezi jeho známé rodáky patří atlet Emil Zátopek či malíř a ilustrátor Zdeněk Burian. O průmyslový rozvoj se zasloužila rodina Rašků, jež zde založila továrnu na hliněné zboží, a rodina Šustalů, známá díky řemeslné výrobě kočárů a bryček, jež se postupem času transformovala v automobilku Tatra.

Architektonický návrh

Původní stará Kopřivnice byla jen malou vesnicí v pásu kolem potoka. Na linii domů navazovaly pruhy jednotlivých polí a lánů. Během poměrně krátkého vývoje spojeného s rozvojem automobilového průmyslu a nárůstem počtu dělníků kopřivnického závodu včetně vagónky se na počátku 20. století stalo z malé vesnice město s funkcemi rozdělenými do pásů. Současnou Kopřivnici tak můžeme nazvat jako pásmové město. Zmiňovaná pásma dohromady tvoří jakousi mřížku, která definuje jednotlivé plochy intravilánu. Obecný princip celého města se v menším měřítku projevuje i v jeho samotném centru, kde pomáhá vytvářet definici jednotlivých funkčních ploch.

Je potřeba říct, že se jedná o ojedinělý případ veřejného prostoru v rámci České republiky, kterým jsme se začali programově zabývat před více než osmi lety. Měli jsme revitalizovat neutešený bulvár, ovšem s velkým významem pro město. Jde o široký prostor, který v místě pod polyfunkčním do-

mem Tatrovanka nikdy nebyl uzavřen do podoby náměstí. Vesnice vyrůstající podél potoka byla postupně odbourávána a začaly se stavět výškové budovy, hotel a správní budova Tatry. Časem k tomu přibývaly obchodní objekty a kulturní dům. Naší snahou bylo vlastně dokončit centrum, což bylo bez větších staveb poměrně náročné. V rámci první studie jsme pro tento účel vymezili celý blok mezi ulicemi Štefánikova, Záhumenní, Kpt. Jaroše a částí ulice Obránců míru před školou Milady Horákové. To, co je dnes dokončeno, je první etapa širšího záměru.

Mezi nejdůležitější úkoly, které byly zadány k řešení, patřila rekonstrukce a sjednocení zpevněných ploch, výměna mobiliáře, návrh skleněného výstavního pavilonu, uspořádání zeleně a provedení sadovnických úprav, svedení dešťových vod ze zpevněných ploch a také kompletní obnova osvětlení. Ústředním motivem návrhu revitalizace centra města je nový objekt v samotném středu území, jenž je nazýván Lašská brána. Jedná se funkční prvek

Investor	město Kopřivnice
Architektonický návrh	Kamil Mrva Architects, s.r.o. Kamil Mrva
Spolupráce	Jaroslav Holub, Martin Lampa, Veronika Bezděková, Václav Kocián, Monika Drholecá
Projektant	DOPRAVOPROJEKT Ostrava a.s.
Statika	Tomáš Šenovský
Dodavatel spec. betonů	Českomoravský beton, a.s. betonárna Paskov
Spolupráce	BETOTECH, s.r.o. laboratoř Ostrava
Architektonická studie, projekt	2014–2020
Realizace	2021–2023

sloužící jednak pro kulturní a jiné akce a jednak jako přístřešek pro setkávání lidí, kteří se zde mohou schovat před deštěm nebo sluncem. Slouží zároveň jako viewpoint. Objekt je navržen tak, aby byl použitelný pro akce orientované směrem ke kulturnímu domu nebo naopak nahoru směrem k zelené relaxační ploše. Brána je zároveň dominantním vizuálním prvkem a již pár měsíců po otevření je vidět, že ji tak lidé vnímají. Scházejí se u ní, fotí si ji nebo si tam dělají selfie.

Druhý drobný objekt, který zde byl navržen, je skleněný pavilon, v němž jsou vystaveny historické vozy Tatra. Společně s Lašskou bránou pomáhá dělit velký bulvár na několik částí ovšem zároveň tak, aby celé prostranství působilo soudržně. Dalším podstatným prvkem je relaxační prostor trávníku, kde se lidé mohou zastavit a relaxovat, nebo se s někým potkat. Ihned po otevření lidé začali tuto plochu přesně tímto způsobem využívat. Napomáhá tomu i mírný svah, z něhož lidé sedící na trávě mají výhled dolů na bránu, kulturní dům, na hotel i na Bílou horu. Samozřejmě jsme nemohli zapomenout ani na Emila Zátopka. Jeho bronzová socha zhotovená sochařem Jaroslavem Brožem je umístěna v horní části prostranství a byla odhalena 19. září 2022 při příležitosti 100. výročí narození tohoto světového atleta.

Na neutěšenou podobu nedokončeného centra z 80. let minulého století měl vliv i fakt, že zde chybělo sjednocené pouliční osvětlení či posezení. Nacházela se zde přerostlá a nevhodná zeleň – např. keře nad určitou výšku není vůbec vhodné v takových prostorech vysazovat. Nyní je v centru oproti původnímu stavu zeleně dvojnásobek. Je zde větší plocha trávníku a také více stromů, které navíc ještě porostou, čímž se bude objem zeleně dále zvětšovat. Byly instalovány systémy pro zachytávání dešťové vody a její následné využití pro automatickou závlahu rostlin.

Samostatnou kapitolou pak byly nesourodé a roztržité plochy v pochybné kvalitě. Před rekonstrukcí jsme v centru napočítali neuvěřitelných 36 materiálů použitých na zpevněných površích. To jsme se snažili zredukovat na velkoformátovou dlažbu, na dlažbu ze žulových kostek

2

„Původní centrum málokdo vnímal jako jedno prostranství, bylo to spíš několik vzájemně oddělených ploch a celé to působilo velmi neutěšeně. To se díkybohu změnilo...“

(kvůli propustnosti) a také na litý beton. Důležité bylo i zachování technických parametrů, protože součástí zadání bylo, že centrum musí být průjezdné pro hasiče a sanitky. Proto jsme pracovali s různými tloušťkami zpevněných ploch a dlažby.

Výjimečné je řešení vodicích drážek, které mají usnadnit orientaci a pohyb lidem se zrakovým handicapem. Vycházeli jsme při tom z princi-

pu, který se používá v rámci Evropské unie. Bylo nám líto do velkoformátové dlažby vkládat ještě speciální dlažbu pro nevidomé, natož v jiné barvě, takže jsme využili metodu drážkování. Veřejný prostor se vydláždil běžným způsobem a pak se speciálním strojem vyfrézovaly vodicí drážky přesně tam, kde bylo potřeba. To je věc, která je v tuzemsku k vidění zatím jen opravdu výjimečně. [1]

1 Nové centrum Kopřivnice s Lašskou bránou a skleněným výstavním pavilonem **2** Letecký pohled **3** Výhled na Lašskou bránu, Bílou horu, hotel Tatra a kulturní dům **1** New centre of Kopřivnice with Lašská Gate and glass exhibition pavilion **2** Aerial view **3** View of the Lašská Gate, Bílá Hora, Tatra Hotel and the Cultural House

3

4a

4b

Zdroje:

- [1] Kamil Mrva: Revitalizace centra nás posunula mezi města, která chtějí atraktivní veřejný prostor. *Kopřivnické noviny* [online]. Rozhovor Kamila Mrvy s Davidem Macháčkem. 2. 11. 2023. Dostupné z: kopřivnice.cz
- [2] Emil Zátopek. *Wikipedie* [online]. [cit. 14. 11. 2023]. Dostupné z: cs.wikipedia.org

Použité betony

Pro realizaci betonových prvků byl použit světle šedý či čistě bílý beton, jehož dodávky zajišťovala betonárna společnosti Českomoravský beton v Paskově. Šlo o 116 m³ světle šedého betonu C30/37 - XF4 - S3 (běžný cement a bílý pigment) a 85 m³ bílého betonu C35/45 - XC4 - S4 (bílý cement z cementárny v Rohožníku a vysoká dávka bílého pigmentu). Ten nejbělejší beton byl uplatněn pro výstavbu Lašské brány a pro zhotovení podstavce bronzové sochy Emila Zátópka. Uvedený bílý beton není běžně ve výrobním programu dodavatele, neboť obě složky (bílý cement a bílý pigment) potřebné pro zajištění požadované finální barevnosti jsou drahé, a tudíž je zájem o jeho dodání jen občasný.

Přípravné práce betonárny spočívaly nejenom ve výrobě vzorků světle šedých a bílých betonů pro jejich odsouhlasení architektem a investorem, ale z technologického hlediska také v úplném vyčištění výrobních cest a všech strojních zařízení. Byl přitom kompletně vyčištěn zásobník s původním cementem a po celou dobu dodávek jej bylo nutno udržovat naplněný pouze bílým cementem. To vše vyžadovalo před každým mícháním v předstihu uzavřít provozovnu a prověřit všechny uzly, kde by mohl být bílý beton kontaminován nežádoucími složkami. Vyčištěním musela projít i další zařízení jako např. přepravníky a čerpadla betonu. Rovněž bylo potřeba připravit i dávkování pigmentu, který musel být přidáván

ve všech záměších s maximální přesností. K dokonalému zajištění probarvení betonu bylo vybráno i vhodnější, resp. jiné kamenivo, než se k výrobě transportbetonu běžně používá. Zpracováním přesného harmonogramu betonáží byl zajištěn dostatečný časový prostor pro provedení potřebných předvýrobních úkonů. Souviselela s tím také skutečnost, že všechny další zakázky byly převedeny na jiná střediska nebo po dohodě s odběrateli na jiné dny.

Bílý beton byl jako první dodán pro sokl pod bronzovou sochu. Ze stejného betonu byl pak ve třech krocích vyroben unikátní železobetonový objekt ve tvaru širokého pravoúhlého portálu o výšce 5 m a šířce úctyhodných 17 m, jenž je vyztužen betonářskou „měkkou“ výztuží. Návrh receptury a její odzkoušení probíhalo v laboratoři Betotech v Ostravě. V rámci ověření receptury byly prováděny kromě běžných zkoušek i zkoušky na dostatečnou délku udržení konzistence čerstvého betonu při letních teplotách a také byly měřeny objemové změny betonu v čase. Při realizaci mezi srpnem a říjnem 2022 byl u výroby vždy přítomen technolog.

Betonové plochy byly provedeny jako dvouvrstvá konstrukce s horní vrstvou ze světle šedého betonu odolného proti mrazu a solím. Protiskluzové vlastnosti jsou zajištěny provedeným zdrsněním, tzv. striáží. Plochy jsou doplněny velkoformátovou dlažbou také světle šedé barvy a přídlažbou z žulových kostek.

5

6

Emil Zátopek

se stal prvním člověkem na světě, který uběhl 10km trať pod 29 minut (28:54,2 1. června 1954 v Bruselu) a 20km trať pod 1 hodinu (59:51,8 29. září 1951 ve Staré Boleslavi). Celkem vytvořil třináct světových rekordů na kilometrových tratích a pět rekordů na tratích mílových. Jde o jednoho z největších atletů všech dob. Nejvíce ale proslul během olympijských her v roce 1952 v Helsinkách, kde vyhrál běh na 5 km (14:06,72), 10 km (29:17,0), a dokonce i maraton (2:23:03,2), který tehdy běžel poprvé v životě. V každé z těchto disciplín tehdy zároveň ustavil nový olympijský rekord. Tento „trojboj“ se dodnes žádnému vytrvalci nepodařilo zopakovat a atletičtí experti pochybují, že se ještě někomu kdy podaří. Byl znám svým stylem běhu doprovázeným křečovitými grimasami, v cizině byl přezdíván česká lokomotiva či Satupekka. [2]

4 Lašská brána z bílého betonu byla zhotovena ve třech betonážních taktích 5 Na betonových pochozích plochách byl použit šedý beton odolný proti mrazu a solím 6 Zpevněné povrchy dnes tvoří velkoformátová dlažba, žulové kostky a lity beton 7 Bronzová socha Emila Zátopka na soklu z bílého betonu 8 Lidé se dnes v centru zastaví, hrají si zde děti... 4 The white concrete Lašská Gate was made in three concrete pours 5 Frost- and salt-resistant grey concrete was used for the concrete pavements 6 Today the paved surfaces consist of large-format paving, granite blocks and poured concrete 7 Bronze statue of Emil Zátopek on a plinth made of white concrete 8 People are spending their time in the centre today, children play here...

Závěr

Revitalizaci vnímám nejen jako architekt, ale primárně jako Kopřivničan, který v minulosti vždycky centrem jen rychle prošel a neměl chuť nebo vůli se tam zastavit. Nyní je to naopak a myslím, že to tak vnímají i další obyvatelé. Dnes lidé do centra chodí, zastaví se, debatují, diskutují. Mají možnost si dát zmrzlinu nebo něco k pití, sednout si a relaxovat. Lidé v tom prostoru korzují a žijí. Nedávno jsme tam byli s fotografem a tak jsem měl možnost hodinku

pozorovat, kolik lidí se opravdu zastavilo, kolik jen prošlo, kolik lidí si dělalo fotky apod. Z výsledku jsem měl výborný pocit. Zdá se mi, že se proměnil i postoj obyvatel. V době, kdy lidé znali jen vizualizace, převládaly negativní postoje, dnes je to myslím opačně a většina vnímá změnu jako pozitivní.

Jsmo rádi, že město Kopřivnice má po 40 letech důstojný veřejný prostor odpovídající 21. století, který bude sloužit nejen obyvatelům města, ale také jeho návštěvníkům.

Fotografie: 1 – Petr Čaník, 2 – Radek Chvistek, 3, 6, 7 – TOAST Studio | Libor Stavjaník, 4, 5 – archiv společnosti Betotech | Jiří Šafrata, 8 – Lukáš Filip

doc. Ing. arch. Kamil Mrva, Ph.D.
Kamil Mrva Architects, s.r.o.
mrva@mrva.net

Ing. Jaroslav Mazanec
Českomoravský beton, a.s.
jaroslav.mazanec@cmbeton.cz

Ing. Jiří Šafrata, Ph.D.
BETOTECH, s.r.o.
jiri.safrata@betotech.cz

